

Pekka Olsbo: Julkaisemisessa avoimuuden huipulla

Julkisella rahoituksella tuotetut tutkimusjulkaisut on saatettava avoimesti kaikkien saataville vuodesta 2020 alkaen. Sama koskee soveltuvilta osin myös tutkimusaineistoja.

Euroopan komissio julkaisi uuden tieteellisen tutkimuksen avoimuutta ja säilyttämistä koskevan [suosituksen](#) 25.4.2018. Se on edellistä kokonaisvaltaisempi ja sävyltään vaativampi.

EU:n uudet vaateet ja suositukset eivät ole Jyväskylän yliopistolle ongelma, ne vain vahvistavat jo aiemmin hyviksi havaittuja strategisia linjauksia.

Julkaisujen avoimuuden osalta myös yliopiston tulokset ovat kansainvälistä huippuluokkaa. Vuoden 2017 tieteellisten julkaisujen avoimuusaste on 65 % ja varsinaisen huipputuloksen teki matematiikan ja tilastotieteen laitos, jonka vertaisarvioitujen julkaisujen avoimuusaste 89 % lähentelee jo käytännön maksimitulosta. Juuri paremmaksi ei voi laittaa.

EU:n suosituksen mukaan kaikilla jäsenmailla pitäisi olla kansallinen tutkimuksen avoimuuspolitiikka. Julkaisujen avoimuus voidaan toteuttaa, kuten ennenkin, joko julkaisemalla tutkimusjulkaisu välittömästi avoimessa julkaisufoorumissa tai rinnakkaistallentamalla julkaisuarkistoon.

Rinnakkaistallentamisen viiveikasuosituksukset pysyvät ennallaan eli julkaisujen tulee olla vapaasti kaikkien saavutettavissa kuuden kuukauden kuluttua julkaisupäivästä muilla ja 12 kuukauden kuluttua humanistisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla.

Avoimuusvaatimukset koskettavat julkaisujen lisäksi myös tutkimuksen todentamiseen käytettävää dataa. Niin sanottu FAIR-periaate (findable, accessible, interoperable and re-usable) koskettaa tutkimusaineistoja aina, kun se on mahdollista. Samalla aineistojenhallintasuunnitelma (DMP) tulee pakolliseksi ja myös arvioitavaksi osaksi EU:n hankerahoitusta.

Tutkimusjulkaisujen osalta Jyväskylän yliopiston tilanne on hyvä. Pystymme reaaliaikaisesti raportoimaan julkaisujen avoimuustilanteen ja myös määrittelemään tavan, jolla avoimuus on toteutettu. Infrastruktuuri ja rinnakkaistallentamisen prosessit ovat siis erinomaisessa kunnossa.

Tutkimusdatan osalta meillä on vielä paljon tekemistä. Tänä vuonna käyntiin pyörähtänyt Aineistot haltuun -projekti kehittää infrastruktuuria ja palveluja, joiden avulla pyritään saattamaan rinnakkaistallentamisen hyviksi havaitut periaatteet myös tutkimusaineistojen alueelle.

Täysin uutena elementtinä tuoreessa suosituksessa on mukana myös avoimuuden kytkeminen osaksi tutkijoiden urakehitystä ja arviointia. EU:n jäsenmaat ja tutkimusorganisaatiot velvoitetaan kehittämään malleja, joilla tutkijoita voidaan palkita avoimen tutkimuskulttuurin edistämisestä. JYU:lla olisi tässäkin mainio tilaisuus toimia esimerkkinä muille.

Pekka Olsbo, julkaisupäällikkö, avoimen tiedon keskus